

PRI TEŽAVAH IPCC GRE MENDA PREDVSEM ZA NAPAKE PRI ZBIRANJU IN PREVERJANJU RELEVANTNIH PODATKOV

Reševanje verodostojnosti in ugleda vede o podnebnih spremembah

Dvomljiivi ugled »himalajske« institucije

Združeni narodi napovedali preiskavo o delovanju IPCC – Teško bo povrniti ugled instituciji, ki je napovedala, da se bodo vsi ledeniki v Himalaji stopili do leta 2035

Generalni sekretar Združenih narodov Ban Ki Mun je naložil strokovnjakom nevladnega in domnevno neodvisnega združenja InterAcademy Council (IAC), naj se poglobijo v navedbe o napakah in nedoslednostih v preteklosti objavljenih poročil Mednarodne skupine Združenih narodov o podnebnih spremembah (IPCC). Vodilni svetovni klimatolog pod vodstvom Nizozemca Roberta Dijkgraafa, ki v združenju InterAcademy Council zaseda mesto soprorednika, obenem pa je tudi predsednik Nizozemske kraljeve akademije znanosti in umetnosti, bodo v prihodnjih mesecih vzeli pod drobnogled predvsem nekatere najresnejše napake oziroma sporne sklepe v poročilih IPCC. Duh dvoma o doslednosti znanstvenega dela klimatologov je z najodmevnejšim pokom ušel iz steklenice z razkritjem napak v ustaljenem sistemu pregledovanja in preverjanja točnosti podatkov in analiz (t. i. peer review), ki so se menda dogajale pri nastajanju 3000 strani obsejajočega četrtega zaporednega poročila IPCC iz leta 2007. Mnogi poznavalci razmer so kritični do preiskave (njeni sklepi bodo znani predvidoma avgusta), saj gre po njihovem zgolj za poskus omejevanja škode in naraščajočega dvoma javnosti glede pomembnosti človekove vloge v procesu podnebnih sprememb.

Kljub temu da naj bi revizijo dela ene izmed najvidnejših svetovnih avtoritet na področju podnebnih sprememb, skupine, ki jo vodi dr. Radžendra Pačauri, izpeljalo omejeno neodvisno združenje znanstvenih akademij, se v povezavi z oporečnostjo preiskovalnega telesa že na začetku pojavljajo hude kritike na račun pristranskosti njenih članov. Zlasti ta, da ne gre za neodvisno, zunanjo skupino, ampak za notranjo revizijo. Čeprav je IAC nevladna organizacija, ki združuje številne akademije znanosti z vsega sveta, je bila namreč leta 2000 ustanovljena prav z namenom svetovanja ZN in Svetovni banki, medtem ko so njene članice bolj ali manj aktivne zagovornice trditve, da je za podnebne spremembe kriv človek.

Zato ni prav nič čudno, da so se takoj po objavi novice o začetku preiskave, ki jo je napovedal generalni sekretar ZN Ban Ki Mun, oglašili negativni komentarji, češ da gre za klasičen primer zrežirane preiskave z namenom povrniti ugled in zaupanje. S komentarjem, da nič, kar je bilo v zadnjem času napisane ga in objavljene v medijih, ne more omajati temeljnega konsenza med znanstveniki o vlogi človeka v procesu podnebnih sprememb, je generalni sekretar še dodatno otežil delo revizorjev, saj je s tem kvečjemu poglobil dvom javnosti glede trditve o neodvisnosti komisije.

Še toliko bolj zato, ker so menda preiskovalci, ki so po besedah predstavnikov ZN predvsem »izkušeni in uveljavljeni strokovnjaki na področju znanosti«, tako ali drugače povezani z IPCC, ki sodeluje z večino najpomembnejših strokovnjakov s področja podnebnih znanosti. Kljub temu da bodo ZN objavili

imena članov komisije šele v naslednjem tednu, je funkcionar IPCC Christopher Field izjavil, da je »skoro vsakdo, ki se ukvarja ali se je ukvarjal s problematiko podnebnih sprememb, tako ali drugače povezan z IPCC.« Temno senco na verodostojnost preiskave meče tudi sodelovanje prvega moža IPCC pri nastajanju raznih poročil in publikacij IAC. Od zadrege z obremenjujočo korespondenco med britanskimi avtorji poročil IPCC, ki je decembra lani s precejšnjim medijskim pompom udarila tik pred začetkom mednarodne konference na temo podnebnih sprememb na Danskem, si je Radžendra Pačauri nakopal kar precej ostrih kritikov, med drugim ameriškega republikanskega senatorja Johna Barrassa, ki ga je celo pozval k odstopu. Za zdaj njegov položaj predsednika IPCC ni v nevarnosti, saj so predstavniki ZN na takšne in podobne pozive odgovorili, da generalni sekretar ZN tako ali tako nima pooblastil za imenovanje novega predsednika. Ta so namreč domena posameznih predstavnikov članic IPCC.

Zaradi tovrstnih očitkov je za preiskovalce vsaj nekoliko neroden že prvi cilj preiskave, ki skupaj z revizijo delovanja IPCC predvideva tudi pregled njenih številnih povezav z drugimi agencijami in službami znotraj OZN. Poleg tega je namen preiskave ugotavljanje nadzora nad verodostojnostjo podatkov za izdelavo analiz, kako v poročilih zbrati čim več različnih znanstvenih pogledov na podnebno problematiko, posebno pa naj bi se člani IAC posvetili reviziji ravnanja IPCC v komunikaciji z javnostjo in mediji. Ker v navedenem naboru nalog ni nikakršne omenbe pregleda do-

mevno netočnih in zato spornih izsledkov poročila iz leta 2007, kritiki, poleg očitkov glede prepletenosti različnih agencij v okviru ZN, navajajo, da bodo izsledki preiskave predvsem piarovska predstava oziroma poskus pomiritve strasti in priprava etično neomadeževanega terena za predstavitev naslednjega poročila IPCC (objavljeno bo predvidoma do leta 2013 ali 2014). Vnovični pregled ocen zadnjega poročila IPCC – ali celo priprava morebitnih popravkov – ki so se izkazale za netočne oziroma pretirane, pa naj ne bi bil cilj posebne skupine znanstvenikov.

Številni uveljavljeni klimatologi, ki sodelujejo pri nastajanju tovrstnih poročil, kot je, na primer, namestnik direktorja Potsdamskega inštituta za klimatološke raziskave dr. Ottmar Edenhofer, ravnanje ZN in IPCC ob t. i. aferi Climategate zagovarjajo z argumentom, da v tem primeru ne gre toliko za napake, ki bi vnesle dvom o celotni znanosti o podnebnih spremembah in njeni temeljni domnevi o poglobitvi vlogi človeka v teh naravnih procesih, ampak predvsem za napake v postopkih in načinu dela.

Kljub temu obstaja resen dvom, da bi lahko preiskava, ki se že pred začetkom sporijema s tolikšnimi očitki, povrnila ugled instituciji, ki je v svojem poročilu med drugim napovedala precejšnjo verjetnost, da se bodo vsi ledeniki v Himalaji stopili do leta 2035. Ta najočitnejša zmeta namreč ni bila utemeljena na ustaljenem modelu kolegialnega pregledovanja (peer review), temveč na več kot desetletje starem intervjuju z indijskim strokovnjakom za ledenike.

ALEŠ KOVAČIČ

Idejni projekt olimpijskega stadiona v Libiji

Puščavska Atlantida

Ideje akademskega kiparja Zlata Rudolfa – Makete štirih objektov kot urbanih skulptur: dva stadiona, nogometni in plavalni, hotel in mošeja – Rudolfova kiparska arhitektura spominja na idrijsko čipko

Že trideset let govori o organski arhitekturi, sanja svoje zimske pravljice, pripoveduje o belih valovnicah, ki nadomeščajo strehe, in hišah, ki se kot zasnežena gorovja bočijo v soncu. Akademski kipar Zlato Rudolf je sanjač, vizionar, ki iz kamna, betona, stekla in železa izvablja čudovite pesmi. Vse doslej so bile njegove pravljice samo sanje, ki so svojo resnično podobo našle v kaminih, vodnjakih, vrtovih, dnevnih sobah, lučeh ..., vse do letošnjega februarja, ko se je za Rudolfove bele vizije zavel poslovnež Marjan Groff in njegove ideje odnesel na olimpijski komite v Libijo.

»Če si zamudil stadion v Ljubljani, pa morda lahko gradiš večjega v Libiji,« mu je rekel. Doslej Rudolf ni razmišljal tako ambiciozno, gradil bi objekte manjših razsežnosti, hišo, cerkev, morda muzej, olimpijski stadion pa je nekaj čisto drugega. Ali pa tudi ne; stadion je pravzaprav idealen objekt za oblikovalske sanjače, pri katerem si lahko privoščiš kaj pravljicega ali »vesoljskega«. Spomnimo se na primer futurističnega olimpijskega stadiona v Pekingu, oblikova-

nega iz jeklenih »vrvi« kot ptičje gnezdo, pa stadiona v južnoafriškem Johannesburgu, ki je, zgrajen za letošnje svetovno nogometno prvenstvo, oblikovan kot pletena afriška skleda.

Zimska pravljica v Libiji? Zakaj pa ne, pravzaprav sta si sneg in puščavski pesek zelo podobna, tako po formi kot v kontekstu okolja, ki ga ustvarjata. »Zakaj oblik zasnežene pokrajine ne bi prenesel v puščavski pesek, ki ima enako eleganco in še večjo čistost?« je menil

Rudolf. Pripravil je makete štirih objektov kot urbanih skulptur – dveh stadionov, nogometnega in plavalnega, hotel in mošejo. Dejstvo je, da objekt kot skulptura predstavlja trend v arhitekturi zadnjih let. Arhitekti in gradbeniki preizkušajo meje oblik, ki jih je mogoče še postaviti in, kar ni najmanj pomembno, tudi uporabljati, v njih živeti in delati. Klasične pravokotnike in kubuse izrinjajo organske fluidne forme, valovnice in krivulje v brezštevilnih različicah.

Med prvimi, ki je osvojil organsko arhitekturo in ji dal mesto v svetu, je bil večino življenja nerazumljeni pokojni britanski arhitekt češke krvi Jan Kaplicky, ki je s svojim zadnjim, še neizvedenim projektom, knjižnico v podobi ža-

be v Pragi, sprožil javno polemiko. V življenje je pravo eksplozijo organske arhitekture uspelo spraviti ameriškega arhitekta kanadskega rodu Franku Gehryju. Svoji veliki betonski kanjon v Rimu (nacionalni muzej umetnosti 21. stoletja Maxxi) je lani po desetletju tantalovih muk, ki so ji jih povzročili rimski urbanisti in gradbeniki, odprla britanska arhitektka iraškega rodu Zaha Hadid. Čisto zadnja organska poslastica je luknjasti Zvezni inštitut za tehnologijo v švicarski Lozani, ljubkovalno imenovan tudi švicarski sir, ki si ga je zamislil japonski arhitekturni biro Sanaa.

Vse te stavbe so bolj kot hiše kiparske skulpture, investitorji jih radi primerjajo kar z umetninami. Vse našeto so doslej projektirali arhitekti, morda je čas, da kakšno arhitekturno-kiparsko skulpturo naredi tudi kipar, je prepričan Zlato Rudolf. Njegova kiparska arhitektura spominja na idrijsko čipko, ne nazadnje živi v pravljici Idrijski Beli, streljaj od naravnega bisera Divje jezero. Z leti mu je svojo divjo kiparsko naravo uspelo ukrotiti in ujeti med žice, mreže, jeklo, beton in kamen. Rudolfova idrijska čipka sledi formam zimske pokrajine in gladini vode, ki se v vetru napanja v krhkih valovnicah. Vsi štirje objekti izhajajo iz nizanjan ene forme v drugo, penjanja ene forme zraven druge, kot bi šlo za nekašno arhitekturno-kiparsko klekljanje. Rudolf ustvarja forme, v katere se potopiš kot v jamski svet v globinah divjega jezera in jim slediš v njihovo onstransko brezkončnost. Ena valovnica sledi drugi, ena čipka se zavezuje v drugo, votlina se odpira v podzemlje, v olimpijski plavalni bazen denimo.

»Forma mora biti zračna in čista, obenem pa pravljica in čarobna,« meni Rudolf. Pogledi morajo biti odprti, lepote arhitekture ne sme motiti infrastruktura objekta, garaže in druge operativne prostore namerava zato skriti pod zemljo. Saharski prostor ima specifično čistost, poetično kvaliteto prostora, ki jo bo ohranil tako, da bo na zunaj vidna samo bela čipkasta lupina objekta iz stekla in betona. Pogledom je dal prednost tudi pri projektu hotelske verige, ne samo pogledom od zunaj navznoter, temveč predvsem od znotraj navzven. Predvidel je odprte poglede na morje, ki jih bo omogočila kaskadna terasasta gradnja. Streha enega apartmaja predstavlja teraso naslednjega. Gre za tradicionalno formo visečih vrtov, ki so v arhitekturi svoje mesto spet dobili šele v zadnjem času, s tem, da namerava Rudolf tudi pri tej gradnji uporabiti svoje značilne valovnice, ki sledijo valovanju morja in liniji obale. »Vidna bodo samo pročelja, vse ostalo bo potopljeno, skrito v pesek, kot prava puščavska Atlantida.«

Stadion v Libiji bi bil njegov največji projekt. Med dosedanjimi bi lahko izpostavil interjer Casina v Lipici, ki je oblikovan kot kraška jama Valenica, umetni kamen v vodnem mestu Atlantis in Casinju Kongo, mozaik v savnah ljubljanskega Tivolija ter orjaške abstraktne živalske skulpture v termah Orhidelja v Olimjah. Kot kipar prostor dojema poetično, bivanje je zanj čista fantazija. »Ljudje si ne želijo živeti v dolgočasnih škatlah,« je prepričan. Hočejo živeti v ptičjih gnezdih, pletenih korah, kraških jamah, visečih vrtovih, švicarskih luknjah... Marsikaj smo že videli, počakajmo še na puščavsko Atlantido.

SMILJA ŠTRAVS

NOGOMETNI STADION

MOŠEJA

VERIGA HOTELOV

Sudoku

			4		1		7
7	6						2
3			9				8
				1	9	4	
2	3				5	9	
		4		2			
	8						1
	3	5			4		8
	9		6		3		

Mrežo izpolnite tako, da v navpičnem stolpcu in vodoravni vrstici le enkrat uporabite vsako številko od 1 do 9. Enako velja za vsakega od malih kvadratov 3 x 3. Možna rešitev je vedno le ena. Nobena številka se torej v vrstici, stolpcu ali malem kvadratu ne sme pojaviti dvakrat.

9	7	4	8	9	2	6	1
8	6	2	7	1	5	9	3
1	9	5	2	3	6	4	8
4	5	8	9	2	7	1	6
9	1	6	5	7	8	3	2
2	8	7	6	1	4	9	5
7	8	9	4	6	2	1	5
6	2	1	8	5	9	7	4
5	4	3	1	9	7	6	2

Anekdota

Ko je ruski režiser Sergej M. Ejzenštejn (1898 do 1948), avtor legendarne Oklepnice Potemkin, obiskal Združene države Amerike, so ga povabili na banket, ki ga je njemu na čast priredila družba Paramount. Drugi povabljeni so se osuplo zagledali vanj, ko je prišel s tri dni staro brado, kar je bilo za tiste čase, milo rečeno, nenavadno. Toda visoki gost jim je z ljubeznivim nasmehom razložil, zakaj je takšen:

»Dobro sem vedel, da si vi, Američani, vse Ruse predstavljate z dolgo brado. Zato vas nisem hotel razočarati.«

VINKO MÖDERNDORFER

Opoldne nekega dne

Kri je curela na tla, in ko je pritekla babica, ji je spodrsnilo na moji krvi in je padla na tla. In tako si se v hudi bolečini rodil, jaz pa sem takrat dobila sladkorno in okvaro ledvic. Pa mi ni žal. Res mi ni. Vsako žrtvovanje je poplačano! Objel sem jo. Objela me je. Uboga moja mama. Večkrat se moram oglasiti pri njej. Njena nespčnost me skrbi. Ne smem se več zmotiti in ji prinesiti mandarin. Res, da je bila vse življenje učiteljica in da se tudi zdaj ne more znebiti tega, da bi pripovedovala zelo slikovito in iz vsake pripovedi poskušala izluščiti bistvo, nekakšno pedagoško sporočilo, pa vendar ... Žrtvovala se je zame! Za brata! Tudi za očeta! Brez nje me ne bi bilo. Zdaj sem ji dolžan vračati pozornost, zdaj ko je bolna in me potrebuje. In tudi to je sreča. Ja, moram ji biti hvaležen, ker me je rodila.

Moj brat je moj del, moja druga

polovica. Čeprav sva dvojčka, se nikoli nisva sovražila, kot se nekateri bratje dvojčki. Nisva enojajčna dvojčka. Nisva si podobna. Janja pravi, da čisto nič in da jo to blazno čudi. Kot da bi naju zaplodila dva različna očeta. Pri živalih je to mogoče, na primer pri mačkah, pri ljudeh ne. Poleg tega moja mama ni imela v življenju nikogar, razen mojega očeta. Spoznala ga je na učiteljski, ko so imeli novoletni ples. Zaradi kroničnega pomanjkanja fantov so učiteljske prirejali zabave vedno skupaj s tehnično šolo, kjer pa je kronično primanjkovalo punc. Mama ni nikoli pripovedovala o njeni ljubezni, o tem, kako sta se zaljubila, prvič skupaj plesala, se poljubila itd. Sploh sta z očetom zelo malo govorila o njeni preteklosti. Tudi to, da sta se spoznala na novoletnem plesu učiteljskega, nama je

7. povedala šele po očetovi smrti ... Moj brat naj bi bil bolj podoben mojemu očetu. Zdi se mi. Tako so pravili tisti, ki so nas dobro poznali. Čeprav z očetom nisem nikoli mogel vzpostaviti pravega in iskrenega odnosa, pa sva z bratom vsekoli bila zaveznika in prijatelja. Med nama je bilo vedno nekaj več kot samo bratsko razmerje. Kljub različnosti sva se dopolnjevala. Bila sva nedeljiva celota. Mislim, da ima sva vedno sem na življenje gledal z nekakšnim veseljem. Tudi kadar so bile stvari zapletene, kadar je bilo videti, da ni rešitve, da je neznosno, brezizhodno, se mi je vedno zdelo, da je treba samo počakati in se bodo zadeve razrešile same po sebi ... V šoli so naju soščili večkrat zafkrali, ker sva bila zelo posebna; tašen čuden par, vedno sva bila enako oblečena, mama naju je oblačila v enake obleke, v enake barve, kar je bila velika neumnost, saj sva bila popolnoma različna, jaz debel, grdi in počasen, Dorian pa suh, lep, vridski in hiter ... Malo pa naju niso marali tudi zato, ker sva bila sinova učiteljice. Doriana je nenehno zbadanje soščolcev spravljal ob živce in večkrat se je stregel. Jaz pa preprosto nisem dovolil, da bi me užalili. Nekako sem se zavedal ničevosti trenutka. Nihče te ne more tako užaliti, da se ne bi to na horizontu časa izgubilo in relativiziralo. Če je človek zazr v čas, ki bo prišel jutri, čez leto dni, čez deset let, potem je popolnoma vseeno, če te danes nekdo užali in reče, da si mamin sinček, peder očalarski, debeluh zahojeni, butec mozoljasti ... Tudi danes tako gledam na svet. Ko sva z bratom odprla podjetje, se sprva nisva znašla, metali so nama polena pod noge, vedno je bilo treba še kaj dopolniti, še kaj doplačati. In tudi ko sem urejal družinske zadeve, ko sem kupoval stanovanja vseh mogočih sorodnikov, so bile določene krize, dolgotrajni postopki, dokazovanja, sodišča, prepri ... V hišah, ki smo jih dobili nazaj, so stanovali ljudje, ki jih je bilo treba spraviti ven. V tovarni staršev Janine mame so bila druga podjetja, ki niso razumela, da je zdaj vse drugače. Moral sem biti zelo vztrajen, moral sem imeti zelo trdo kožo, da sem v desetih letih ustvaril to, kar imamo danes. Ljudje okoli mene so bili sovražni, nevoščljivi, z bratom sva se jim zdela pogoltna dvojčka, hudobi brezobzirni, barabi, lopova izkoriščevalska ..., vendar sem vzdržal. In pri tem sploh nisem trpel. Moj brat pa je zelo hitro se je umaknil. Če bi ostal na pol poti. Njegova trma ni bila nikoli usmerjena v pravo smer. Dori-

an je trmaril tudi, če je šlo za malenkosti, ki so se dotikale zgolj njegovega samoljublja. Bil je na primer trmast, če je hotel v eno restavracijo, ostala družba pa v drugo. Ni pa bil trmast, ko je šlo za podjetje, za dolgotrajne birokratske postopke, za pravljanje, za pritožbe, davčne napovedi ... V takšnih situacijah je vedno tako gledam na svet. Ko sva z bratom odprla podjetje, se sprva nisva znašla, metali so nama polena pod noge, vedno je bilo treba še kaj dopolniti, še kaj doplačati. In tudi ko sem urejal družinske zadeve, ko sem kupoval stanovanja vseh mogočih sorodnikov, so bile določene krize, dolgotrajni postopki, dokazovanja, sodišča, prepri ... V hišah, ki smo jih dobili nazaj, so stanovali ljudje, ki jih je bilo treba spraviti ven. V tovarni staršev Janine mame so bila druga podjetja, ki niso razumela, da je zdaj vse drugače. Moral sem biti zelo vztrajen, moral sem imeti zelo trdo kožo, da sem v desetih letih ustvaril to, kar imamo danes. Ljudje okoli mene so bili sovražni, nevoščljivi, z bratom sva se jim zdela pogoltna dvojčka, hudobi brezobzirni, barabi, lopova izkoriščevalska ..., vendar sem vzdržal. In pri tem sploh nisem trpel. Moj brat pa je zelo hitro se je umaknil. Če bi ostal na pol poti. Njegova trma ni bila nikoli usmerjena v pravo smer. Dori-

© Cankarjeva založba